

Staré a krajové odrůdy ovocných stromů

Podzim si obvykle spojujeme se sklizní ovoce. Stromy vydávají své dary a zaslouží si proto naši úctu. Jejich význam ale daleko přesahuje pouhou užitek. Mnohé odrůdy vznikly již před staletími a staly se tak součástí naší kultury a historie. Jsou to staré odrůdy, pěstované po generace – ať už v místě svého vzniku nebo jinde.

Odrůdy pěstované v oblasti, kde vznikly a rozšířily se, se nazývají krajové odrůdy. Příkladem může být odrůda jabloně jaderňička moravská, která je považována za valašskou nebo moravskou krajovou odrůdu. Jiné odrůdy do našich zemí přinesli lidé, kteří odcházeli za prací do Uher, Německa či do Ameriky, přiváželi si je legionáři, vyměňovali zahradníci, faráři, šlechticové a další. Nejsou sice krajovými odrůdami, ale po generace se v určitém místě pěstují a osvědčily se. Staly se krajově vy-

užívanými, často dostaly i krajová jména. Při toulkách po valašské krajině můžeme spatřit např. jabloně fikovky nebo kožušky, ačkoli původně pocházejí odjinud. Jsou to staré odrůdy, které mohly vzniknout například v Čechách (panenské české) nebo v Německu (Baumannova reneta).

Ať už krajové nebo staré odrůdy, všechny představují pestrost a různorodost, která často mizí z našeho stále více uniformního světa. Mnohé z nich jsou přizpůsobeny místním podmínkám a odolávají lépe škůdcům, chorobám a mrazu. Jejich ovoce vyniká spektrem chutí, vlastností či

využití. Bez ovocných destilátů nebo frgálů s náplní ze sušených hrušek (tzv. brytkou) si valašský folklor málokdo umí představit. Vysoké kmeny tradičních odrůd se navíc staly typickými prvky zdejší krajiny.

Šanci na uchování tradičních odrůd pro další generace je jejich návrat do krajiny nebo pěstování v tzv. genofondových sadech. Ty slouží jako sbírky různých odrůd. Příkladem jsou sbírky Valašského muzea v přírodě, odkud jsou vzorky jablek zapůjčeny na výstavu v zámku Lešná u Valašského Meziříčí. Můžete si ji prohlédnout od 1. do 24. října a dozvědět se více o hospodářském využití ovocných stromů, historii a současnosti jejich pěstování na Valašsku.

Jitka Slezáková, kulturní antropolog a programový pracovník MRV

<http://www.muzeumvalassko.cz/objekty/zamek-lesna/>

Foto: Jaderňičky (1908), autor akvarelu Karel Fridrich, učitel kreslení na gymnáziu ve Valašském Meziříčí, ze sbírek Muzea regionu Valašsko

